

Sygn. akt III KRS 6/12

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 11 kwietnia 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Kazimierz Jaśkowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Halina Kiriło

SSN Jerzy Kwaśniewski

w sprawie z odwołania E. P.

od uchwały Krajowej Rady Sądownictwa z dnia 6 grudnia 2011 roku w przedmiocie przedstawienia wniosku o powołanie do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Rejonowego,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 11 kwietnia 2012 r.,

uchyla zaskarżoną uchwałę i sprawę przekazuje Krajowej Radzie Sądownictwa do ponownego rozpoznania.

UZASADNIENIE

Radca prawny E. P. wniosła odwołanie od uchwały Krajowej Rady Sądownictwa z dnia 6 grudnia 2011 r., w której na podstawie art. 3 ust. 1 pkt 2 i art. 37 ust. 1 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz.U. Nr

126, poz. 714) postanowiono, że nie zostanie ona przedstawiona Prezydentowi RP z wnioskiem o powołanie do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Rejonowego w /.../.

W uzasadnieniu zaskarżonej uchwały Rada stwierdziła, że na jedno wolne stanowisko sędziowskie w Sądzie Rejonowym w /.../, obwieszczone w Monitorze Polskim z 2010 r., Nr 55, poz. 756 zgłosiło się czworo kandydatów: radca prawna E. P., referendarz E. W., asystent R. K. oraz referendarz M. K. Zespół członków Krajowej Rady Sądownictwa po rozpatrzeniu w dniu 10 lutego 2011 r. wniosku skarżącej zaproponował nie przedstawiać jej kandydatury Prezydentowi RP. W tym samym dniu zespół zaproponował przedstawienie z wnioskiem Prezydentowi RP kandydatury R. K. Uchwałą z dnia 10 lutego 2011 r. Rada postanowiła przedstawić R. K. z wnioskiem o powołanie do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sadu Rejonowego. R. K. w trakcie posiedzenia Rady uzyskał 14 głosów „za”, przy braku głosów „przeciw” i „wstrzymujących się”. Natomiast uchwałą z dnia 10 lutego 2011 r. Rada postanowiła nie przedstawiać skarżącej z wnioskiem o powołanie do pełnienia urzędu na tym stanowisku. Skarżąca na posiedzeniu Rady nie uzyskała ani jednego głosu „za”, uzyskała 5 głosów „przeciw” i 9 głosów „wstrzymujących się”.

Na skutek odwołania się skarżącej od tej uchwały została ona przez Sąd Najwyższy uchylona wyrokiem z dnia 5 sierpnia 2011 r., III KRS 9/11 i sprawę przekazano do ponownego rozpoznania Krajowej Radzie Sądownictwa. Sąd Najwyższy stwierdził, że uzasadnienie uchwały powinno wyjaśnić sytuację poszczególnych kandydatów w aspekcie zastosowanych kryteriów oceny. Sama ocena doboru kryteriów pozostaje zaś w kompetencji Sądu Najwyższego jedynie w takim zakresie w jakim mogłyby one naruszać podstawowe zasady prawne, a w szczególności konstytucyjną zasadę jednakowego dostępu do stanowisk w sferze publicznej oraz równego traktowania i zakazu dyskryminacji. W ocenie Sądu Najwyższego, uzasadnienie uchwały nie wskazało motywów decyzji Rady o przedstawieniu z wnioskiem kandydatury osoby młodszej, ze zdecydowanie krótszym stażem oraz doświadczeniem zawodowym i życiowym oraz mniejszym poparciem środowiska sędziowskiego. Dostrzeżone przez Radę uchybienia w typowych powtarzalnych sprawach prowadzonych przez skarżącą nie zostały

skonkretyzowane i nie sposób wnioskować, o jakie uchybienia chodziło, co świadczyło o niewskazaniu w uzasadnieniu przesłanek, jakimi kierowała się Rada. Powyższe uniemożliwiło kontrolę zaskarżonej uchwały i zdecydowało o jej uchyleniu i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania.

W trakcie ponownego rozpoznania sprawy zespół członków Rady w dniu 8 listopada 2011 r. odbył posiedzenie w przedmiocie przygotowania stanowiska dotyczącego rozpatrzenia i oceny zgłoszenia skarżącej na przedmiotowe stanowisko sędziowskie. W posiedzeniu udział wziął przedstawiciel Krajowej Izby Radców Prawnych – Wiceprezes Krajowej Rady Radców Prawnych J. Ł. Zauważając, że brak jest informacji co do istnienia wolnego stanowiska sędziowskiego w Sądzie Rejonowym, wyraził wątpliwość odnośnie do możliwości powołania skarżącej na wskazane stanowisko. Jednocześnie poparł kandydaturę, jako zasługującą na uwzględnienie wnosząc o jej powołanie. Zespół postanowił jednogłośnie rekomendować Radzie kandydaturę skarżącej (3 głosy „za”), pomimo wcześniejszego powołania na to stanowisko w następstwie uchwały Rady z 10 lutego 2011 r. innego kandydata. Zespół podkreślił, że skarżąca występuje z powodzeniem – na różnych etapach postępowania – jako pełnomocnik stron zarówno w sądach powszechnych jak i w postępowaniach administracyjnych, prezentując właściwy stosunek zarówno do swoich mocodawców jak i do sądu. Miał przy tym na uwadze bardzo wysoki poziom wiedzy (zwłaszcza cywilistycznej) skarżącej, jej osiągnięcia i długie doświadczenie zawodowe oraz odpowiednie doświadczenie życiowe, a także kierował się wnioskami, jakie można wysnuć z uzasadnienia wyroku Sądu Najwyższego z dnia 5 sierpnia 2011 r.

Przewodniczący Krajowej Rady Sądownictwa pismem z dnia 23 listopada 2011 r. poinformował Ministerstwo Sprawiedliwości o rozpatrywanej sprawie zwracając się jednocześnie z prośbą o wypowiedzenie się, czy istnieje faktyczna potrzeba zwiększenia w chwili obecnej liczby sędziów Sądu Rejonowego. Pismem z dnia 6 grudnia 2011 r. Minister Sprawiedliwości wskazał, że obecnie w Sądzie Rejonowym w /.../ brak jest wolnych stanowisk sędziowskich, a aktualny poziom obciążenia sędziów tego Sądu nie daje podstaw do zwiększenia limitu etatów sędziowskich. Nie wykluczył jednocześnie możliwości przydzielenia skarżącej do pełnienia obowiązków sędziego w Sądzie Rejonowym w przypadku powołania jej

przez Prezydenta Rzeczypospolitej na to stanowisko na skutek wniosku Krajowej Rady Sądownictwa. W przypadku takiego rozwiązania, przy pierwszym zwolnionym stanowisku sędziowskim w tym Sądzie przeprowadzona zostanie analiza co do zasadności jego pozostawienia w Sądzie Rejonowym w /.../ bądź przydzielenia do innego sądu. Stwierdził także, że w jego ocenie brak jest regulacji prawnych, które w przypadku zaistnienia takiej sytuacji miałyby wprost zastosowanie i pozwalały na jednoznaczne rozstrzygnięcie przedmiotowej kwestii.

Krajowa Rada Sądownictwa podjęła zaskarżoną uchwałę mając na uwadze przedstawioną przez zespół członków Krajowej Rady Sądownictwa rekomendację, uwzględniającą przede wszystkim ocenę kwalifikacji skarżącej i kryteria wyrażone w art. 35 ust. 2 pkt 1 i 2 ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz w art. 61 § 1 i 2 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. Nr 98, poz. 1070 ze zm.). Rada podniosła, że procedura wyboru kandydata na urząd sędziego ma charakter konkursowy. Rada ma za zadanie wybrać najlepszego z pośród dobrych i bardzo dobrych kandydatów. Po wszechstronnym rozważeniu całokształtu okoliczności Rada uznała, że w obecnej procedurze nominacyjnej, przeprowadzonej ponownie w części dotyczącej skarżącej nie zostanie ona przedstawiona Prezydentowi RP z wnioskiem o powołanie.

Zdaniem Rady skarżąca posiada bardzo wysokie kwalifikacje zawodowe wynikające z długotrwałego okresu praktyki w zawodzie radcy prawnego. Potwierdza to szereg dokumentów zgromadzonych w sprawie, na co słusznie zwrócił uwagę zespół członków Rady w uzasadnieniu stanowiska z dnia 8 listopada 2011 r. Rada przyłożyła jednak większą wagę do oceny skarżącej z egzaminów zawodowych (dostateczne zarówno z egzaminu sędziowskiego jak i radcowskiego), przy dobrej ocenie uzyskanej przez kontrkandydata, uznanego wcześniej za najlepszego. Rada nie podzieliła także poglądu zespołu i sędzi, która sporządziła ocenę kwalifikacyjną co do prognozy, że doświadczenie skarżącej nabyte w ramach zajmowania się innymi kategoriami spraw przełoży się na umiejętności rozstrzygania spraw w postępowaniu nieprocesowym, a także spraw z zakresu prawa rodzinnego i spraw karnych. Z racji znaczącego udziału tych kategorii spraw wśród spraw wpływających do Sądu Rejonowego, kandydatura skarżącej

przedstawia się mniej korzystnie – w ocenie Rady – niż kandydatura uprzednio przedstawiona z wnioskiem (tzw. sąd ziemski).

Rada nie podzieliła także argumentacji zespołu w części, w jakiej odnosi się ona – w sposób generalny – do osób przedstawionych z wnioskiem o powołanie na stanowiska sędziego sądu rejonowego będących asystentami sędziów lub referendarzami sądowymi. W przeciwieństwie bowiem do kandydatów zajmujących tego rodzaju stanowiska, wykonujących swoje obowiązki w jednym wydziale, często o wąskiej specjalizacji, kontrkandydat przedstawiony z wnioskiem stykał się w swej pracy z większością spraw należących do właściwości rzeczowej sądu rejonowego (wykonywał obowiązki asystenta sędziego we wszystkich wydziałach Sądu Rejonowego w Sokółce poza wydziałem ksiąg wieczystych). Okoliczność ta oraz wyższa ocena uzyskana z egzaminu sędziowskiego świadczą, zdaniem Rady, o spełnieniu wymogów ustawowych w stopniu najbardziej zadowalającym przez R. K.

Jednocześnie Rada przychyliła się do stanowiska zespołu w części, w której zauważono, że skarżąca nie może być oceniona jako nieposiadająca wystarczających kwalifikacji do zajmowania stanowiska sędziego sądu rejonowego. Okoliczność ta nie świadczy jednak o wyższości jej kandydatury nad kandydatą R. K. Z racji faktycznego obsadzenia spornego stanowiska w Sądzie Rejonowym, przy jednoczesnym braku stosownych przepisów umożliwiających rozstrzygnięcie kwestii dopuszczalności powołania skarżącej, uchwała o ewentualnym przedstawieniu jej kandydatury Prezydentowi mogłaby zapaść jedynie zupełnie wyjątkowo i to przy założeniu, że w przepisach poprzedniej ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa istniała luka prawna nieprzewidująca sytuacji, jak postąpić z kandydatem, co do którego Sąd Najwyższy w następstwie wniesionego odwołania uchybił negatywną dla niego uchwałę, a jednocześnie stanowisko sędziowskie, o które się ubiega, zajął już wcześniej wybrany inny kandydat.

Te okoliczności spowodowały, że w trakcie posiedzenia Rady w dniu 6 grudnia 2011 r. na skarżącą oddano 6 głosów „za”, 5 głosów „przeciw” i 5 głosów „wstrzymujących się”. W rezultacie przedmiotowa kandydatura nie uzyskała wymaganej bezwzględnej większości głosów.

W odwołaniu skarżąca zarzuciła naruszenie art. 13 ust. 2 ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa z 2011 r. w związku z art. 32 ust. 1 i art. 60 Konstytucji poprzez:

1. niezachowanie wymagań przewidzianych w art. 33 ust. 1 ustawy o KRS, poprzez:

- sprzeczną z prawem, dowolną oraz sprzeczną ze zgromadzonym materiałem ocenę kandydatury skarżącej na stanowisko sędziego
- dokonanie oceny z pominięciem rzetelnej oceny kwalifikacji kandydatki
- oparcie uchwały na ustaleniach sprzecznych z istniejącymi materiałami lub też nie znajdujących oparcia w materiałach w sprawie zgromadzonych;
- pominięcie korzystnych opinii i rekomendacji zawartych w analizach sporządzonych przez sędziów Sądu Okręgowego SSO J. S. oraz SSO B. J., a także pozytywnej opinii Ministra Sprawiedliwości, bez podania i wyjaśnienia motywów takiej decyzji
- pominięcie korzystnych opinii kolegium właściwego sądu oraz oceny właściwego zgromadzenia ogólnego sędziów, bez podania i wyjaśnienia motywów takiej decyzji
- podjęcie decyzji pomimo niewykorzystania wszelkich przewidzianych prawem możliwości służących wyjaśnieniu istniejących w sprawie wątpliwości

2. naruszenie art. 3 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy o KRS poprzez:

- dokonanie oceny kandydatury skarżącej bez dochowania obowiązku wszechstronnego rozważenia wszelkich okoliczności sprawy na podstawie udostępnionej dokumentacji,
- dokonanie oceny kandydatury skarżącej bez określenia, wskazania oraz rozpatrzenia zgłoszonej kandydatury w oparciu o jasne i jednakowe dla wszystkich osób uczestniczących kryteria oceny kandydatów na wolne stanowiska sędziowskie
- podjęcie uchwały z naruszeniem własnej kognicji, w oparciu o pozaustawowe kryteria doboru kandydatów

i w konsekwencji niedochowanie określonej w art. 60 Konstytucji zasady, iż wszyscy obywatele polscy korzystający z pełni praw publicznych mają prawo dostępu do służby publicznej na jednakowych zasadach oraz określonej w art. 32 ust. 1 zd. drugie Konstytucji zasady, iż wszyscy mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne.

Krajowa Rada Sądownictwa wniosła o oddalenie odwołania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Odwołanie jest uzasadnione. Przy ponownym rozpoznawaniu sprawy Krajowa Rada Sądownictwa nie wskazała – wbrew stanowisku Sądu Najwyższego wyrażonemu w wyroku z dnia 5 sierpnia 2011 r., III KRS 9/11, uchylającym poprzednią uchwałę – jakie były motywy pominięcia opinii środowiska sędziowskiego. W tym wyroku Sąd Najwyższy uznał za konieczne uzasadnienie przez Radę wyboru osoby, która uzyskała mniejsze poparcie środowiska sędziowskiego. W rozpoznawanej sprawie różnica w tym poparciach jest jaskrawo widoczna, gdyż kandydat wybrany przez Radę uzyskał w Kolegium Sądu Okręgowego 0 głosów „za” i 7 głosów „przeciw”, a na Zgromadzeniu Sędziów 8 głosów „za” i 18 głosów „przeciw”, zaś skarżąca otrzymała – odpowiednio 7 głosów „za” i 0 głosów „przeciw” oraz 24 głosy „za” i 15 głosów „przeciw”. Jako jeden z dwóch argumentów przemawiających na korzyść wybranego przez Radę kandydata, Rada wskazała na jego doświadczenie w sprawach karnych, rodzinnych oraz w sprawach rozstrzyganych w postępowaniu nieprocesowym, a Sąd Rejonowy w /.../ jest tzw. sądem ziemskim. Jest to argument wątpliwy, gdyż organy sądowe, które zaopiniowały te obie kandydatury w tak przeciwny sposób, znały Sąd Rejonowy nie gorzej niż Rada, a mimo to opowiedziały się jednoznacznie za kandydaturą skarżącej.

Drugie kryterium oceny obojga kandydatów użyte przez Radę polegało na porównaniu ich ocen z egzaminów. Kandydat wybrany przez Radę uzyskał na egzaminie sędziowskim ocenę dobrą, zaś skarżąca otrzymała oceny dostateczne na egzaminach sędziowskim i radcowskim. Porównanie tych ocen jest obiektywnym kryterium oceny kandydatów, oddają one jednak poziom wiedzy prawniczej z

okresu, w którym były przeprowadzone egzaminy. Kryterium to ma więc pełny walor, gdy egzaminy odbyły się w nieodległym czasie. Tymczasem Rada powinna opierać się na aktualnej wiedzy kandydatów. Oznacza to, że w odniesieniu do skarżącej oceny z egzaminów odbytych ponad 20 lat temu mają mniejszy walor, a wzrasta znaczenie aktualnych opinii sędziów Sądu Okręgowego oraz innych ocen i rekomendacji, co wziął pod uwagę zespół członków Rady jednomyślnie rekomendując Radzie kandydaturę skarżącej do powołania na stanowisko sędziego Sądu Rejonowego.

Trafny jest także zarzut skarżącej, że Rada podjęła uchwałę w oparciu o pozaustawowe kryteria. Wiąże się to ze stwierdzeniem Rady, że ponieważ sporne stanowisko sędziowskie zostało już obsadzone, to uchwała o przedstawieniu kandydatury skarżącej, mogłaby zapaść jedynie zupełnie wyjątkowo. Sprawa jest złożona, ponieważ pierwsza uchwała Rady zapadła pod rządem poprzedniej ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa (z dnia 27 lipca 2001 r., jednolity tekst: Dz.U. z 2010 r., Nr 11, poz. 67), a zaskarżoną uchwałę podjęto na podstawie ustawy obecnie obowiązującej. Poprzednia ustawa przewidywała, że każdy wniosek kandydata na sędziego jest rozpatrywany przez Radę oddzielnie, choć według dobrej praktyki Rady wszystkie wnioski dotyczące jednego wolnego stanowiska sędziowskiego wskazanego w obwieszczeniu w Monitorze Polskim były rozpoznawane na jednym posiedzeniu. W odniesieniu do każdego wniosku zapadały jednak oddzielne uchwały. Skutkiem tego było obsadzanie stanowiska sędziego w przypadku uchwały Rady pozytywnej dla kandydata, co nastąpiło w niniejszej sprawie. Natomiast kandydat, którego wniosek został rozstrzygnięty negatywnie, mógł się odwołać do Sądu Najwyższego (art. 13 ust. 2 ustawy o KRS z 2001 r.). Sąd Najwyższy mógł taką uchwałę uchylić i sprawę przekazać Radzie do ponownego rozpoznania albo oddalić odwołanie. Jest oczywiste, że ponownie rozpoznając sprawę Rada mogła po raz wtóry podjąć uchwałę negatywną dla kandydata, ale mogła też podjąć uchwałę dla niego pozytywną. Swoboda Rady w zakresie rozstrzygnięcia była – i jest obecnie – ograniczona przez związaną jej wykładnią prawa dokonaną w tej sprawie przez Sąd Najwyższy (art. 398²⁰ k.p.c. w związku z art. 13 ust. 6 ustawy o KRS z 2001 r., a obecnie w związku z art. 44 ust. 3 ustawy z 2011 r.).

W nowej ustawie o KRS przyjęto inną konstrukcję postępowania. Przepis art. 37 ustawy z 2011 r. przewiduje podjęcie jednej uchwały odnoszącej się do wszystkich wniosków dotyczących wolnego stanowiska sędziowskiego, a staje się ona prawomocna, jeżeli nie przysługuje od niej odwołanie (art. 43 ust. 1 tej ustawy). Nie może więc nastąpić obsadzenie wolnego stanowiska sędziowskiego do czasu zakończenia postępowania wszczętego odwołaniem od uchwały. Regulacja ta wydłuża postępowanie, ale zapobiega powstaniu takiej sytuacji, jak w rozpoznawanej sprawie. W tym zakresie należy więc stosować ustawę o KRS z 2001 r.

Sąd Najwyższy nie podziela poglądu Rady, że skoro sporne stanowisko sędziowskie zostało już obsadzone, to jedynie zupełnie wyjątkowo można podjąć uchwałę pozytywną dla innego kandydata do tego stanowiska. Ustawa z 2001 r. nie przewiduje, aby w przypadku ponownego rozpatrywania sprawy Rada mogła stosować inne kryteria, niż mające zastosowanie do rozpoznawania sprawy po raz pierwszy. Ustawa ta nie zawiera żadnych regulacji dotyczących skutków uchwały Rady pozytywnej dla kandydata, wydanej przy ponownym rozpoznaniu sprawy, a odnoszącej się do stanowiska, które zostało już obsadzone. Wynika to stąd, że w pierwotnym brzmieniu ustawa z 2001 r. nie przewidywała możliwości odwołania się kandydata do Sądu Najwyższego od uchwały dla niego negatywnej. Dopuszczalność odwołania się kandydata od takiej uchwały została wprowadzona dopiero w następstwie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 27 maja 2008 r., SK 57/06 (OTK-A 2008 nr 4, poz. 63). Zasady równego dostępu do służby publicznej (art. 60 Konstytucji) oraz równości wobec prawa (art. 32 ust. 1 Konstytucji) sprzeciwiają się zastrzeżeniu wymagań wobec kandydata, którego sprawa jest rozpoznawana ponownie.

Z tych względów orzeczono jak w sentencji.